

مکاسب محرّمه

نهمین جلسه درس احکام کسب و کار - پاییز ۱۳۹۷ - دانشگاه علامه طباطبایی (ره)

مروری بر گذشته

- ارزش مشترک یعنی چه؟
- چه کسب و کاری باعث آرامش می گردد؟
- نظریه مصباحیت، میزانیت و مفتاحیت را تشریح کنید.
- پیش نیاز عدالت گستری از دید امام موسی کاظم (ع) چیست؟
- آب در کشتی هلاک کشتی است یادآور کدام رفتار جهل است؟
- دو عامل اصلی ارزش کالا در اسلام چیست؟
- اصل برائت، سوق، وقایه و عمران کدامند؟
- من له الغنم فعلیه الغرم؟
- دو کسب مکروه؟ تفاوت کسب و تجارت چیست؟
- تحقیق کیفی در رویکرد غلط فعلی مختص کدام مقطع دانشگاهی است؟
- گراند تئوری چه گام هایی دارد؟
- احادیث معتبر را در کدام کتب پیدا کنیم؟
- اسلام، سرمایه داری و کمونیسم از جهت در نظر گرفتن منافع فرد و جامعه؟

گونه های روابط اقتصادی

❖ **ولایات:** کار کردن و کسب نمودن برای والی ستمگر در صورتی که در جهت ولایت با آنان باشد: حرام

❖ استثنائات قبول ولایت از حاکم ستمگر: توانایی مصلحت بندگان بدون کمک به ستم، اجبار و اضطرار (امام رضا (ع))

❖ اضطرار تا وقتی معتبر است که حاکم، حکم به ریختن خون کسی به باطل نکند

▪ **تجارات:** هرچه که مورد نهی شارع واقع شده، هر آنچه در آن وجهی از فساد باشد. آنچه با آن لہو شود و چیزهای که با آن کفر و شرک تقویت گردد حرام است. (تجارت، خوردن و آشامیدن، نگهداری)

❖ **اجارات (اجاره دادن مال یا اجیر شدن برای کاری):** برای عمل حرام، ویرانی مسجد، قتل به ناحق،

لہو، کارهای مربوط به تصاویر بت ها، مزمارها، بربط ها، شرابف خوک، مردار، خون و یا چیزهایی که از وجوه فساد است، حرام است.

گونه چهارم: صناعات

❖ صناعات: ساختن و آموزش فعل حرام و لهُو حرام است.

❖ ملاک لهُو تشخیص عرف و تحقق آن وجدان حاکم است، قرائت قرآن، دعا و مرثیه با صوت لهُوی حرام است.

▪ استثنائات لهُو:

- حداء (آوازی ترجیع داری که برای سریع راندن شتر خوانده می شود)
- غنای عروسی (غنای زن آوازه خوان در عروسی ها در صورتی که حرام دیگری مانند سخنان باطل، بازی با آلات حرام لهُو و ورود مردان همراه نباشد؛ جایز است.
- در غنای زن آوازه خوان بیشتر بر ترک آن تأکید شده است.

تجارات حرام (هدف، فرآیند یا ورودی های حرام)

▪ هدف حرام (منفعت حرام): فروش بت، آلات قمار و لهو و ظروف طلا و نقره (در صورتی که نگهداری آن را حرام بدانیم)، پول تقلبی به قصد نیرنگ، معامله انگور با قصد تولید شراب، اجاره دادن مسکن به قصد استفاده حرام، فروش سلاح به دشمن دین

▪ فروش آب انگور (ی که بر غلیان) نجس شده به کسی که آن را حلال می داند یاری بر گناه است و معامله حرام است

▪ فروش کالا به کسی که معلوم است آن را در حرام مصرف می کند به دلیل پیشگیری و دفع منکر حرام است

▪ مواد اولیه حرام: عین نجاست کالای اصلی یا از مواد اولیه باشند

▪ باید خوب احکام را بررسی کرد (مثال: بول شتر! یا روغن زیتون نجس برای ایجاد روشنایی در فضای باز، روغن

ماهی مرده برای استفاده غیر خوراکی، سگ غیر ولگرد)

تجارات حرام (هدف، فرآیند یا ورودی های حرام)

- تدلیس ماشطه
- موی زنی را قیچی کرده و به موی زن دیگر بچسباند.
- صورت را خال کوبند و یا قرمز کنند و روی دست و پاها نقش و نگار کشند
- از چیزی که در شرع اسلام جایز نیست؛ استفاده کند
- زینت مرد با حریر و طلا یا وسایل زنانه یا زینت زن با وسایل مردانه
- کم فروشی، رشوه به قاضی یا کارگزار حکومتی ولو به اسم هدیه، غیبت و دروغ در معامله
- شعبده، سحر و تنجیم (پیشگویی حرام و پیش بینی حلال است!): مبارزه با خرافات، از یاد نبردن خداوند در تغییر احوال
- خصوصیت سحر: ایجاد ضرر، مالی، جانی، روانی، گمراهی
- حفظ کتب گمراه کننده و نگهداری و تکثیر آن

تجارات حرام (هدف، فرآیند یا ورودی های حرام)

▪ اقسام غش

- پنهان کردن جنس پست در جنس خوب
- پنهان کردن جنس غیرمراد از معامله در مراد از معامله (آب در شیر)
- بیان صفت خوبی که در مورد معامله وجود ندارد (تدلیس)
- تعریف از مورد معامله به نحوی که جنس دیگری معرفی شود (فلزی که آب طلاست به عنوان طلا)
- در اسلام بوسیله خیارات با غش مبارزه می شود (جلسات آینده)
- در مساله قمار اختلافات زیادی وجود دارد ولی همه بر حرمت قمار ظاهری (بازی بر سر پول یا بدون وعده جایزه با آلات قمار) اعتقاد دارند و اختلاف در ورزشهاست.

تجارات حرام (هدف، فرآیند یا ورودی های حرام)

- نجش: ناچش کسی است که درحالی که قصد خرید ندارد، در کناری می ایستد تا به قیمت جنس بیفزاید
- نوحه گری بر باطل
- گرفتن پول برای انجام واجبات: عینی (نماز و روزه)، کفایی (غسل و تجهیز میت خویشاوند)، آموزش واجبات و صیغه نکاح، امور تعبدی که قصد قربت لازم دارند و امور واجب غیر آن (مثل سلام کردن)
- ادای روزه و نماز های میت را می شود خرید؟
- در هر حال پول نباید جایگزین اخلاص و نیت تقرب به خدا باشد
- - اگر برای حمل کسی اجیر شده، طواف برای حامل محسوب نمی شود زیرا بابت طواف پول گرفته است و جایز نیست طواف را برای خود محاسبه کند.
- - اجرت گرفتن برای امام جماعت، شاهد، خرید و فروش قرآن (منظور قیمت گذاشتن بر کلام خداست و نه جلد و اوراق)
- گرفتن مالی از ظالم اگر ندانیم مال حلالی دارد یا نه، وگرنه بنا بر اینست که مال را از بخش حلال دارایی خود داده

کار تحقیقاتی

- چهارشنبه تعطیل است!
- دوشنبه هفته آینده: یک گروه سه نفره و بقیه دو نفره خواهند بود.
- اگر لازم شد از من مشاوره بگیرید، حضور با قرار قبلی در دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران، ایمیل و تلگرام و تلفن
- سه موضوع انتخاب کنید که:
  - به آن علاقمند هستید
  - شواهدی مبنی بر وجود آن در قرآن و احادیث و متون دینی دارید
  - آنقدر کوچک است که تا پایان ترم جمعش کنید
  - آنقدر بزرگ است که نتایج کارتان با گراند تئوری روی آن را به مدت ۱۰ دقیقه در پایان ترم ارائه دهید

سوال امتحانی

- چهار دسته روابط اقتصادی کدامند؟ معنای هر کدام را مختصراً توضیح دهید.
- ورودی، هدف و فرآیند چطور موجب حرمت تجارت می شوند؟ با مثال توضیح دهید.